

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul justiției

TELEFON No. 749

S U M A R

Contractul de Cont Curent, (urm. 19-a de d-l profesor V. Dumitriu);

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de Casație secția I: *Ministerul de Finance cu Sloim Kaufman*;

idem: *Svetian P Ștefănescu cu D Anagnostiade ș a. Tribunalul Dorohoi: Este casabilă cartea d judecată când nu se constată că judecătorul a propus pacea părților. cu o Observație*;

Trib. civil Lyon: *Administrația legală a averii minorilor o are soțul care a dobândit divorțul în favorul său, cu o Observație de d-l D Alexandresco.*

C O N T R A C T U L D E C O N T C U R E N T

(Urmarea 19-a) (*).

§ 2

Consecințele compensațiunii

Din caracterul particular al compensațiunii produse de contractul de cont curent se nasc mai multe consecințe, dintre care cele mai principale sunt următoarele:

¹⁰ *La compensațiunea contului curent nu sunt aplicabile normele dreptului comun relative la imputațiunea plăței.* Această chestiune a mai fost amintită și la indivisibilitatea operațiunilor, dar de pe atunci ne-am făcut rezerva de a reveni asupra ei. Se știe că, conform art. 1110 C. civ. și urm., când un debitor are mai multe datorii, cu obiect de aceeași specie și față de același creditor, are dreptul a declara când face vre-o plată, care e datoria ce voește a stinge; dacă nu face o atare declarațiune, și nici în chitanța primită de la creditor nu se determină datoria ce a achitat, atunci plata trebuie să se impute asupra datoriei celei mai oneroase dintre cele ajunse deja la scadență și pe care debitorul ar avea interesul de a o stinge; dar dintre două creanțe, una mai oneroasă de cât cea-l'altă, se va considera achitată cea exigibilă, de și ar fi cea mai puțin oneroasă. Aceste norme și cele ce se mai cuprind în citatele articole ale Codului civil nu se aplică la compensațiunea produsă de contractul de cont curent.

(*) Vezi *Curierul Judiciar* din 1903, No. 35, 36, 40, 42, 46 și 47; din 1904, No. 26, 30, 34, 43, 67, 68 și din 1905, No. 20, 22, 25, 34, 37 și 46.

Rațiunea juridică o găsim în însuși caracterul particular al acestei compensațiuni căci efectul compensațiunii în genere fiind stingerea unei obligațiuni, cel ce o compensează o plătește; iar dacă sunt mai multe datorii compensabile în același timp și datorite de aceeași persoană, legiuitorul zice ca li se vor aplica regulile stabilite pentru imputațiunea plăței (art. 1151 C. civ.). Pentru ca aceste reguli enunțate să se aplice și în specie, ar trebui să întâlnim și la contractul de cont curent două deosebite datorii, cu obiecte de aceeași specie, datorite de aceeași persoană care face plata; cu alte cuvinte, ar trebui să asimilăm pe un corentist, ce face o rimesă celui-l'alt corentist, creditat deja cu cel puțin două rimese, cu un debitor ce face o plată în contul datoriiilor sale anterioare. Dar două chestiuni ne opresc de a face o atare asimilare: în primul loc, un corentist, până la încheerea contului curent, nu se poate considera ca un debitor; iar în al doilea loc, efectuarea unei rimese nu poate fi asimilată cu o plată. Prima chestiune a fost rezolvită cu ocaziunea studiului indivisibilității operațiunilor, a căreia consecință am zis că este. Pentru cea de a doua, trebuie să observăm că nu poate fi vorba de plată acolo unde nu există datorie; și fiind-că în contractul de cont curent, până la încheierea lui, nici un corentist nu poate fi creditorul celui-l'alt, rezultă că până atunci nici unul nu poate face o plată celui-l'alt; ast-fel, dar, efectuarea rimeselor nu poate fi asimilată cu plățile. Este adevărat că în Franța, Alauzet considera rimesele ca adevărate plăți propriu zise; dar Noblet îi răspundea cu uimire, și cu drept cuvânt: «Cum se poate concepe imputațiunea unei plăți la o datorie ce nu numai că nu este exigibilă, dar pentru care poate nici să existe o zi de scadență!» Dar apoi rimesele, după cum am amintit mai înainte, sunt, prin natura lor, producătoare de dobândă; este oare posibil de a se concepe o plată care să producă fructe civile debitorului, care prin efectuarea ei și-ar achita o datorie a sa proprie? Nu poate fi contradicție mai flagrantă de cât acest straniu re-

sultat! Așa dar, din ambele puncte de vedere, trebuie să recunoaștem că regulile statornicite de Codul civil (art. 1110 și 1113) nu sunt aplicabile la compensațiunea dintr'un cont curent.

Cu toată această evidență, însă, Alauzet pretinde că dispozițiile Codului Napoleon se pot concilia cu atare compensare, întemeindu-se pe faptul asimilării rimesei cu o plată; dar ceea-ce este și mai curios, e că Borsari se încearcă a justifica această teză a lui Alauzet, căutând a se rezema pe o hotărîre a Curței de casație din Turin, din 5 Aprilie 1866, adică de pe timpul, pe când era încă în vigoare Codul abrogat al Italiei. Hotărîrea menționată, însă, prevede o ipotesă specială, care, departe de a contrazice părerea contrarie, din contra, o confirmă, căci prin ea se decide că, dacă între două corentiști au intervenit mai multe contracte de cont curent independent unul de altul, poate fi justificată imputațiunea unei plăți asupra unuia sau altuia din acele conturi. Deci, această decisiune admite imputațiunea plății într'un cas excepțional, și cu drept cuvânt; căci fiind vorba de mai multe contracte de conturi curente, independente între ele, s'a putut conveni pentru fie-care din ele condițiuni diferite, unele mai oneroase, altele mai avantajoase. La încheierea acestor conturi, corentistul se găsește în fața unor creanțe propriu zise, adică saldurile rezultate din diferitele sale contracte, pe cari el le datorește și cari sunt exigibile. Corentistul e obligat a le plăti, căci nu mai avem a face cu rimese; în această situațiune, el are evident facultatea de a și alege creanța pe care vrea să o achite; și dacă, făcând o plată, nu a indicat-o, cu drept cuvânt trebuie să se interprete că a înțeles să achite pe cea mai oneroasă. Însă tocmai fiind-că Curtea de casație găsește, în acest cas special, aplicabile dispozițiile relative la imputațiunea plății ale Codului civil, recunoaște implicit că în cele-lalte cazuri ordinare o atare aplicațiune nu ar fi posibilă, căci excepțiunile confirmă regula. Și, în adevăr, cum ar fi cu putință o atare imputațiune la un singur contract? Până la încheierea contului, n'ar putea fi vorba de atare operațiune, de oare-ce aceasta ar însemna că un corentist poate distra dintr'un cont curent o anumită rimesă, sau că un corentist ar putea face o rimesă cu o anumită destinațiune; și am văzut că aceasta e cu neputință, din cauza indivisibilității contului curent. Ar urma, deci, ca imputațiunea să se opere numai la încheierea contului; dar atunci totalitatea debitărilor cu totalitatea creditărilor se compensează în bloc, rimesele perzându-și individualitatea lor și confundându-se în acele două mase inseparabile; în acest cas, imputațiunea plății nu se va putea o-

pera asupra rimesei dispărute, ci asupra saldu-lui rezultat din compensațiunea deja efectuată. Cu drept cuvânt, dar, zice Caluci (op. cit., pag. 40): «Dilema e întemeiată: ori nu se admite aplicarea art. 1255, 1258 C. c. (ital.) și se respectă caracterele contului curent și ale compensațiunii; sau se consideră aplicabile acele dispozițiuni și se va încălca și deconsidera ori-ce element nu numai de natura, dar chiar de esența ambelor institute. Concilierea este cu neputință».

Totuși, nu trebuie să ne înșelăm de a crede că nici într'un cas regulile dreptului comun relative la imputațiunea plății nu trebuie să se aplice la o rimesă deja făcută; aceasta va fi adevărat cât timp se urmărește aplicarea lor numai de către unul dintre corentiști; dar din moment ce aceștia cad de acord asupra modului cum să se opereze cu o anumită plată ce se efectuează de unul din ei, voința lor făcând legea comună, nimic nu se va împotrivi la achitarea unei anumite rimese ce se înscrisese în contul curent, căci, în acest cas, rațiunea juridică ce ne dă această soluțiune consistă în aceea că pe timpul activității contractului de cont curent părțile pot de comun acord să excludă din cont o rimesă deja înscrisă și astfel să o facă streină de efectele acestui contract; o-dată însă eliminată, ea poate constitui un drept de creanță, independent de contul curent, și, ca atare, susceptibilă de regulile dreptului comun. Dar chiar în această ipotesă, influența regulilor comune nu se exercitează direct asupra rimeselor ce vor alcătui masele indivisibile ale contractului, ci numai asupra unei valori, care de și a figurat printre rimese, însă în urmă încetase de a face parte din ele; astfel că, cu drept cuvânt, se poate generaliza formula că imputațiunea plății după normele dreptului comun nu poate fi aplicabilă rimeselor ce au a constitui saldul unui contract de cont curent.

2° Art. 726 al. 3 C. com. nu e aplicabil rimeselor dintr'un contract de cont curent. Acest articol dispune că se presum făcute în fraudă creditorilor plățile datoriiilor ajunse la scadență cari n'au fost făcute în bani sau cu efecte de comerț. Ipotesa în care se discută chestiunea e următoarea: Intre A și B s'a încheiat un contract de cont curent, care durează de un timp oarecare; în acest interval, B, care este comerciant, încetează plățile sale comerciale; după această încetare a plăților, dar înainte de a interveni sentința declarativă de faliment, el face o rimesă, dar nu în bani, nici în efecte de comerț. Cu privire la această ultimă rimesă, se naște întrebarea: dacă constituirea ei este valabilă, sau dacă, din

contra, masa credală a lui B va putea pretinde anularea ei pe baza art. 726 C. c.?

Răspunsul pare că se impune, pe temeiul premiselor discutate mai înainte, căci legiuitorul comercial, în menționatul articol, se ocupă de plățile datoriilor ajunse la scadență; și s'a văzut că până la încheierea contului curent nu poate fi vorba între corentiști de creditori și debitori, sau de datorie a unui corentist față de cel-l'alt corentist, precum de asemenea s'a văzut că rimesele, contrar tezei lui Alauzet, nu pot fi asimilate cu plățile propriu zise; în cât, din toate aceste puncte de vedere, se pare imposibilă aplicarea art. 726 al. 3 C. com. în ipoteza dată. Cu toate acestea, chestiunea devine importantă, din cauză că în tratatul său, pag. 40, Caluci citează pe Profesorul Vidari că ar fi admis soluțiunea contrarie în o specie examinată de acesta în revista «Giornale delle Leggi». — Acel articol al revistei este însă din 1879, adică anterior Codului actual al Italiei și cu mult anterior tratatului de drept comercial al acestui ilustru juriconsult, tratat a căruia a treia edițiune a apărut în 1892 și în care, ocupându-se de caracterul particular al compensațiunii din contractul de cont curent, zice textual: «în contul curent compensațiunea nu se efectuează între fie-care creditare și debitare a parte, ci în mod complex, adică în masă și în bloc între toate debitările și creditările înscrise». — Din acest punct de vedere, ni se pare greu de admis că autorul a mai persistat în credința că, pe baza art. 726 al. 3, s'ar putea invalida constituirea unei rimese după încetarea plăților, dar înainte de declararea falimentului. Cu toate acestea, în citațiunea ce o face Caluci după menționata revistă, se vede că chiar la 1879 Vidari scria că compensațiunea «nu operă a parte, de la o partidă la altă partidă, adică de la un articol la un alt articol din cont, ci în mod complex și în bloc», în cât se poate susține că și mai apoi, când a scos la lumină tratatul său, în care nu se mai ocupă de acea anumită specie examinată în revista menționată, el să fi rămas statornic părerei sale de mai înainte. Pentru acest cas, cu drept cuvânt, distinsul avocat Caluci combate această teorie a lui Vidari: că dacă între un cumpărător și un vânzător ar fi existat un contract de cont curent, și dacă vânzătorul ar fi căzut în stare de faliment, cumpărătorul ar trebui să restituie la masa falimentului fie mărfurile primite, fie prețul lor, operate ca rimesă în contul curent după încetarea plăților.

Punctul de divergență între ambii autori este că cel întâi susține că compensațiunea din contul curent se operă între totalitatea debitului de o parte și totalitatea creditului de altă parte, con-

siderate acestea ca două mase întregi și deosebite, pe când Vidari, cel puțin după părerea lui Caluci, pretinde că la încheierea contului compensațiunea se operă în adevăr asupra totalității rimeselor unui corentist, față de acele ale celui-l'alt corentist, dar ea nu se operă ca asupra a două mase deosebite prin o singură compensațiune, ci, din contra, prin compensațiuni parțiale asupra fie-cărui articol de credit și de debit ce compun conturile ambilor corentiști.

Dintre aceste două păreri, preferăm a îmbrățișa pe aceea profesată de Caluci. Ceea-ce ne îndatorește chiar la aceasta este însăși definițiunea contractului de cont curent, pe care am adoptat-o la începutul acestui studiu, adică: «un contract consemnat în virtutea căruia părțile se creditează și se debitează pentru rimesele ce și vor face reciproc pe un timp determinat, pentru ca din *masele ast-fel formate* să rezulte la încheierea contului saldul, ce singur va putea fi pretins de cel în drept». Din această definițiune rezultă că, pentru a se realiza scopul final al contractului, determinarea saldului, e necesar ca din rimesele efectuate să se formeze la încheierea contului două mase deosebite, una din debitările și alta din creditările înscrise în contul curent; iar aceste două mase ast-fel formate vor produce, prin compensațiune, saldul contractului.—Așa dar, din definițiunea acestui contract se impune soluțiunea lui Caluci.—Dar mai mult încă: rimesele constituite prin efectul contractului de cont curent își perd individualitatea lor, nu mai represintă nici un drept de creanță propriu zisă; cum deci s'ar putea opera vre-o compensațiune? Din contra, la încheierea contului, aceste articole, neaptea de a fi compensate, servesc la formarea celor două mase, singurele ce vor constitui elemente compensabile; căci după cum zice însuși Vidari «această compensațiune nu se efectuează între fie-care debitare și fie-care creditare în parte, ci în mod complex și în bloc între toate debitările și creditările înscrise, contractul de cont curent fiind indivisibil. Dar Vidari, în specia amintită mai sus, pretinde că vânzătorul trimițător nu poate prin trecerea în cont să stingă o parte proporțională din debitul ce 'l are față de cumpărătorul debitor, de cât când creditarea acestui din urmă devine o creanță definitivă, adică la încheierea contului, și anume stingerea debitului pentru partea proporțională prețului remis în cont trebuie să aibă loc în chiar momentul închiderei contului; însă prin faliment acest cont se închide, deci debitele cumpărătorului și cele ale vânzătorului devin exigibile, ele se pot compensa; dar compensațiunea este un mod de plată, și cum această plată nu e efectuată nici în bani,

nici în efecte de comerț, trebuie să cadă sub prevederile art. 726 al. 3 C. com., care presumă de frauduloase și, prin urmare, de anulabile atarî plăți de datorii exigibile, ce n'au fost făcute nici în bani nici în efecte de comerț. Așa dar, cumpărătorul trebuie să restituie masei falimentului vânzătorului ori mărfurile primite ori să plătească prețul lor, căci stingerea obligațiunii lui prin înscrierea în contul curent n'a putut fi operantă (Caluci, op. cit., pag. 41).

Pentru ca acest mod de argumentare a lui Vidari să poată fi întemeiat, ar trebui, în primul loc, ca compensarea din contul curent să fie considerată ca o operațiune cu totul separată a contractului și nu ca efect al lui; apoi, ar mai trebui ca, prin efectul încheerii contractului de cont curent, fie-care articol înscris la creditul cumpărătorului să se transforme într'o creanță separată de sine stătătoare, care să devină compensabilă cu un alt articol înscris la creditul vânzătorului, căci numai în această împrejurare cumpărătorul poate fi obligat la restituirea mărfurilor, adică la resilierea contractului de vânzare, ori la plata prețului, adică la executarea acestuia. În fine, această compensare, după părerea sa, trebuind să aibă loc numai în momentul încheerii contului curent, căci numai atunci fie-care articol se transformă într'un drept de creanță definitiv, și în specia de care ne ocupăm, încheerea contului fiind provocată de falimentul vânzătorului, ar trebui ca această încheere să aibă loc numai în urma pronunțării sentinței judecătorești care declară starea de faliment, căci trebuie să existe falimentul pentru ca să se poată provoca sfârșitul contractului de cont curent. Însă, în atare împrejurare, toate compensațiunile, sau mai bine zis toate plățile ce intervin fiind efectuate în urma sentinței declarative de faliment, sunt nu numai anulabile, ci radical nule, conf. art. 724 C. com., în cât ar fi o adevărată absurditate de a zice că, în asemenea împrejurări, numai plățile ce n'au fost făcute nici în bani, nici în efecte de comerț, trebuie să fie anulabile. Iată pentru ce nu putem adopta teoria lui Vidari, dacă ar persista în credința ce a avut-o în 1879.

3° *Nici art. 724 al. 2 C. com. nu poate fi aplicabil rimeselor dintr'un contract de cont curent.* În adevăr, prin menționata dispozițiune legiuitorul dispune că «plata datoriilor neajunse la scadență, făcută în urma datei încetării plăților, fie în bani, fie prin cesiune, vânzare, compensațiune, sau alt-fel, este de asemenea nulă fața cu masa creditorilor». Ceea-ce caracterizează, prin urmare, această nulitate, este tendința falitului de a favorisa pe un creditor a caruia creanță,

de și nu a ajuns la scadență, o achită, pentru ca acesta să nu aibă a suferi din cauza falimentului. Dintre elementele necesare pentru ca nulitatea să fie pronunțată, fac parte existența unei creanțe datorite și o plată efectivă a acestei datorii. Ambele aceste două elemente nu le putem însă întâlni în specia de care ne ocupăm, căci pe tot timpul cât contractul de cont curent durează, pe de o parte nu poate fi vorba între corentiști de raporturi de creditor și debitor din cont curent, iar pe de altă parte, rimesele în acest contract nu pot fi considerate ca plăți propriu zise. Ast-fel, aplicațiunea art. 724 al. 2 C. com. nu 'și poate găsi locul.

4° *De asemenea nici aplicarea primei părți a art. 724 C. com., cu privire la rimesele contului curent, nu poate fi mai întemeiată,* căci pentru ca să existe nulitatea de drept de care se ocupă legiuitorul în această dispozițiune, trebuie ca actele, operațiunile și plățile incriminate să fie făcute după sentința declarativă de faliment, și în specie toate rimesele constituite în contul curent au precedat declarațiunea falimentului.

S'ar putea obiecta însă că contractul de cont curent își ia sfârșitul numai după ce a intervenit falimentul, iar operațiunea compensării are loc numai după această încheere a contractului, deci după declarațiunea falimentului, în cât intră sub prevederile art. 724 C. com. și, prin urmare, e nulă de drept. O atare soluțiune s'ar părea justificată dacă ne-am conduce după părerea lui Vidari, care face din compensare o operațiune de sine stătătoare; dar acest mod de a vedea nu 'l putem împărtăși, căci compensațiunea creditului și a debitului dintr'un cont curent nu este o operațiune streină și independentă de contractul de cont curent, ci din contra, ea e un efect necesar al acestuia, în cât, când legiuitorul zice că prin falimentul unui corentist încetează contractul, nu înțelege de cât că acesta, care a avut existența sa legală până în acel moment, pe viitor să nu mai aibă o atare ființă; dar pe tot timpul cât a existat el trebuie să 'și producă toate efectele lui necesare; unul din aceste efecte este compensarea; ea trebuie să intervină, pentru ca să se poată zice că contractul de cont curent a existat, căci ea este însăși chintesența contractului; fără compensare nu se poate determina saldul, scopul final al contului curent; cu alte cuvinte, dacă compensarea nu se poate opera, nu se poate zice că contractul încetează, ci trebuie a se zice că el n'a existat; dar aceasta n'a putut fi intențiunea legiuitorului. El a lovit actele, operațiunile și plățile făcute de falit; însă în specie nu avem a face nici cu vre-un act sau vre-o

plată făcută de falit după sentința declarativă de faliment, nici cu vre-o operațiune în sensul legii, adică cu vre-o înstreinare sau transacțiune comercială, ci avem a face pur și simplu cu operațiunea încetării unui contract, care, recunoscându-se că a existat legalmente, n'a putut înceta de cât cu producerea efectelor sale necesare; iar determinarea rezultatului acestei încetări a contractului se dobândește prin o simplă operațiune de contabilitate, singura ce supraviețuiește declarațiunii falimentului.

Observațiune. Nu trebuie să se creadă că există vre-o contradicțiune între soluțiunile ce am adoptat cu privire la consecințele acestui efect necesar și acelea ce am susținut în observațiunea făcută cu privire la consecințele novațiunii. În adevăr, fiind pusă chestiunea dacă falimentul unui corentist poate avea vre-o influență asupra novațiunii rimeselor, după ce am recunoscut că în regulă generală acea procedură specială de lichidare și urmărire trebuie să rămână neeficace, am adăos că, cu toate acestea, poate fi o excepțiune la acea regulă ipotesa prevăzută de art. 726 al. 1 C. com. În acest cas, rimesele constituite pot fi anulate; evident că, o dată anularea recunoscută, și efectul compensării, ca și acel al novațiunii, devine inoperant față cu acea valoare; dar această ipotesă e cu totul diferită de acele examinate sub No. 2, 3 și 4 de mai sus, căci articolul citat acum prevede că se presumă făcute în fraudă creditorilor «toate actele, plățile și înstreinările cu titlu oneros, când cel de al treilea cunoștea starea de încetare a plăților în care se găsea comerciantul, cu toate că nu era încă declarat falit». Rațiunea juridică pentru care, în acest cas, susținem anulabilitatea este că efectuarea unei rimese într'un contract de cont curent constituie o adevărată înstreinare cu titlu oneros, căci proprietatea valorilor constituită ca rimesă trece prin efectul contractului de la trimițător la primitor, iar acesta, în schimbul beneficiului realizat prin câștigarea proprietății, creditează pe trimițător cu valoarea corăspunzătoare a rimesei. Fiind, prin urmare, vorba de o adevărată înstreinare cu titlu oneros și încetarea plăților corentistului fiind cunoscută celui-l'alt corentist, elementele necesare pentru anularea rimesei se găsesc întrunite, așa în cât fraudă ce se urmărește de falit și corentistul său trebuie să fie împedicată, spre a nu se vătămă egalitatea dintre creditorii ce trebuie să domnească în procedura falimentului. În acest cas, prin urmare, nu e falimentul care prin intervenirea lui atacă contractul de cont curent, ci, din contra, acesta, prin actele frauduloase ce le-ar acoperi, ar ataca falimentul. Falimentul se apără contra contrac-

tului de cont curent, precum s'ar apăra contra orî-cărui contract ce ar căuta să 'i nimicească temelia pe care este clădit, adică egalitatea dintre creditorii (Pagani, op. cit., pag. 316).

Din acest punct de vedere, se înțelege că valoarea discuțiunii unora din consecințele deduse din caracterul compensațiunii scade în mod simțitor, de oare-ce rimesele, ce nu ar putea fi atacate ca plăți propriu zise, vor putea fi atacate ca acte cu titlu oneros, dacă se va putea stabili întrunirea tuturor elementelor necesare pentru presupunțiunea fraudei, și dacă corentistul interesat la mențiunea rimesei n'ar putea justifica buna lui credință.

V. Dimitriu

(Va urma)

Profesor la Universitatea din Iași

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența de la 4 Februarie 1905

Președenția D-lui R. N. OPRANU, Consilier

Ministerul de Finanțe cu Șloim Kaufman

Contravențiunii la legea timbrului. — Registre comerciale. — Refuzul de a prezenta registrele agenților financiarilor la cerere. — Dacă acest fapt constituie o contravenițiune. — (Art. 78 din legea timbrului).

Se consideră ca contravenient la legea timbrului atât comerciantul care nu ține registrele cerute de Codicele de comerț cât și acela, care ținând asemenea registre, refuză a le prezenta, la cerere, agenților financiarilor.

Decisiunea 47/905. — Casată, în urma recursului făcut de Ministerul Finanțelor, sentința Tribunalului Iași, s. I cu No. 15/904, dată în proces cu Șloim Kaufman.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d. consilier C. C. Ștefănescu;

Pe d. avocat G. G. Danielopol în dezvoltarea motiveilor de casare;

Pe d. avocat I. Moruzzi în combateri;

Deliberând,

Asupra mijlocului de casare invocat:

«Violarea art. 78 din legea timbrului. În adevăr acest text de lege pedepsește nu numai neposedarea de către comercianți a registrelor, ce sunt ținute să aibă, conform Codului de comerț dar și refuzul de a prezenta aceste registre agentului fiscal. Or din procesul verbal dresat de administratorul financiar, al județului Iași, se constată că, la întrebările ce a făcut lui Șloim Kaufman, acesta a răspuns că nu posedă nici un fel de registre, iar în instanța de apel, înaintea Tribunalului, prezintă registre vizate în anul 1899, adică cu mult anterior procesului verbal de contravenițiune. Dacă, dar, Șloim Kaufman avea registrele când s'a prezentat administratorul financiar și a declarat că nu le are, înseamnă aceasta că a refuzat să le prezinte și prin urmare a contravenit art. 78 din legea timbrului.

Având în vedere sentința Tribunalului Iași, secția I cu No. 15/904, atacată prin recursul de față;

Considerând că, prin art. 78 din legea timbrului, legiuitorul pedepsește de o potrivă atât pe comercianții

care nu țin registrele cerute de Codicele de comerț, cât și pe comercianții care, ținând asemenea registre, refuză de a le prezenta, la cerere, agenților financiari;

Considerând că, în specie, Tribunalul de lași apără de amendă pe Șloim Kaufman, pe motiv că deși dănsul a refuzat de a prezenta registrele sale agentului financiar, însă el avea registrele sale timbrate în regulă;

Considerând că, judecând ast-fel, Tribunalul violează dispozițiile exprese ale art. 78 din legea timbrului, căci tocmai faptul de a ține registre și a nu voi a le prezenta, la cerere, agentului financiar, constituie una din contravențiunile sus menționatului text de lege, ca fapt ce este de natură a paraliza controlul fiscalului;

Pentru aceste motive, Curtea, casează etc.

Audiența de la 8 Februarie 1905

Președinția D-lui C. G. ȘTEFĂNESCU, Consilier

Stelian P. Ștefănescu cu D. Anagnostiade ș. a.

Inceput de dovadă scrisă.—Cari anume acte pot constitui un început de dovadă scrise.—Scripturi cari nu emană nici de la partea căreia ele se opun, nici de la o persoană pe care o reprezintă.—Dacă asemenea scripturi se poate considera ca început de dovadă scrisă.—(Art. 1191 și 1197 C. civil).

Nu poate să fie admis ca început de dovadă scrisă de cât scripturi emanate de la partea căreia ele se opun, sau de la persoane pe cari o reprezintă acea parte fie scripturi redijate direct de către acea parte, sau de către altă persoană autorizată de dânsa, expres sau tacit, din care scripturi să rezulte credința, pentru existența faptului pretins.

Prin urmare, nu poate constitui un început de dovadă scrisă o copie de inventar în care se menționează de o copie de chitanță pentru o sumă de bani ce ar fi datorând o persoană, intru cât ea nu emană de la debitor, sau de la o persoană ce ar reprezenta pe debitor.

Decisiunea 53/905.—Respins recursul făcut de Stelian P. Ștefănescu contra sentinței Tribunalului Ilfov, s. III cu No. 541/902, dată în proces cu D. Anagnostiade ș. a.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Gr. M. Buiucliu;

Pe d-l avocat Ștefănescu-Guran în dezvoltarea motivelor de casare, în lipsa intimărilor.

Asupra motivelor de casare:

•Ca moștenitorii ai defunctului Petre Ștefănescu, am intentat acțiune contra d-lui D. Anagnostiade la judecătoria ocolului I București, pentru suma de 1050 lei, ce numitul Anagnostiade, datorator defunctului nostru părinte, care acțiune a fost respinsă la prima instanță și făcând apel urma a ne desvolta acțiunea la a-cestă instanță.

•In ziua de 20 Septembrie 1902, când s'a judecat apelul nostru la tribunal și când s'a pronunțat hotărîrea pe care o atac în recurs, în dovedirea mea am prezentat inventarul dresat de d-l judec al ocolului Islaz, jud. Romanați prin care se vede la art. 25 trecut o chitanță semnată de d-l Anagnostiade, pe valoare de 70 napoleoni, care chitanță nu o mai posedăm, din cauză că noi în timpul morții defunctului nostru tată eram minori, așa că actualmente ne găsim în imposibilitate de a prezenta acea chitanță.

•Am cerut la tribunal ca față cu inventarul prezentat să mi se admită proba cu martori și mi s'a respins această probă, așa că tribunalul a violat dispozițiunile art. 1198 al. 4 Cod civ., care prevede că proba cu martori, este admisibilă, în cas când titlul s'a pierdut, dintr-o cauză de forță majoră neprevăzută. Proba cu

martori mai este admisibilă și din punctul de vedere, că ori de câte ori o parte, se găsește în imposibilitate de a prezenta sau a adresa un titlu, când convențiunea a avut loc, dânsa poate dovedi cu martori acea convențiune sau lipsa titlului, și în speță noi ca moștenitorii ai defunctului nostru tată, ne găseam în imposibilitate de a prezenta acea chitanță, prezentând inventarul succesiunii, în care se prevede că a fost acea chitanță la facerea aceluia inventar, și suma din acea chitanță a făcut parte din patrimoniul defunctului, căci inventarul, după un adagiul de drept este oglinda fidelă a succesiunii.

•Tribunalul după ce mi-a respins proba cu martori nu ne-a mai dat cuvântul în fond și ne-a respins și apelul ca nefondat, fără a ne mai întreba sau a ne mai da cuvântul din nou, căci voiam a deferi jurământ decisoriu pârâtului D. Anagnostiade și cu modul acesta a violat dreptul nostru de dovedire a acțiunii. Chiar simpla chitanță trecută în inventar era o probă în dovedirea acțiunii noastre, căci inventarul e considerat ca un titlu de proprietate moștenitorilor și tot ce se trece în inventar se consideră că face parte din patrimoniul defunctului până la o probă contrarie din partea celui ce contestă, așa că noi cerând și proba cu martori, făceam un lux de probă.

Având în vedere că se constată, din sentința supusă recursului, că recurentul Stelian P. Ștefănescu, împreună cu Ștefan P. Ștefănescu și Eugenia Popovici, în calitate de moștenitori ai defunctului Petre Ștefănescu, au chemat în judecată pe intimatul D. Anagnostiade, spre a fi condamnat la plata sumei de 70 napoleoni, care i-au fost împrumutați de numitul defunct, cu chitanța din 18 Noembrie 1872, de care se face mențiune la art. 25 din inventarul dresat de judele ocol. Islaz din jud. Romanați în ziua de 1 Octombrie 1877; că, judele ocol. I București, prin cartea de judecată cu No. 4899/901, a respins acțiunea ca nefondată; că, în apel, reclamanții, în susținerea acțiunii lor, prezentând inventarul sus vorbit, au cerut ca, pe baza începutului de probă care rezultă din acel inventar, precum și pentru cazul de forță majoră, din cauză că chitanța s'a pierdut în timpul minorității lor, să li se admită proba cu martori, pentru stabilirea existenței creanței ce pretind;

Considerând că nu poate să fie admis ca început de probă scrisă de cât ori-ce scriptură emanată de la partea căreia ea se opune, sau de la persoana pe care o reprezintă acea parte, fie scriptură redijată direct de către acea parte sau de către altă persoană autorizată de dânsa, expres sau tacit, și din care scriptură să rezulte credința pentru existența faptului pretins. (Art. 497 C. civil);

Considerând că în specie reclamanții au invocat ca început de probă scrisă, înaintea Tribunalului, o copie de inventar a averii defunctului lor părinte, în care inventar se notează existența unei copii de chitanță, pentru suma de 70 napoleoni, ce ar datora intimatul Anagnostiade defunctului Petru Ștefănescu, părintele reclamanților;

Că, prin urmare, reclamanții neprezentând nici o scriptură originală din partea intimatului, cu drept cuvânt Tribunalul n'a admis menționata copie de inventar ca început de probă scrisă, și ast-fel s'a conformat legii, (art. 1191 și 1197 C. civil), respingând cererea pentru aprobarea pretențiunii lor prin ascultare de martori;

Considerând apoi că omisiunea Tribunalului de a se pronunța asupra cererii reclamanților pentru a li se permite să probeze prin martori existența datoriei de 70 napoleoni pentru cazul de forță majoră, a pierderii chitanței dată de intimat, pentru acea datorie, nu este esențială, căci lipsa originalului acelei chitanțe să probează prin însuși inventarul invocat de dânsii, așa că ea nu se mai putea pierde în timpul minorității reclamanților, fiind deja lipsă în timpul încetării din

viață a numitului defunct, și ast-fel Tribunalul ar fi trebuit să respingă cererea pentru admitere de martori, dacă s'ar fi pronunțat asupra ei;

Considerând în fine că din sentința Tribunalului și din actele dosarului, mai constatându-se că reclamanții au mărginit modul lor de a-și susține pretențiunea numai prin cererea de a li se admite proba cu martori, cu drept cuvânt Tribunalul a considerat desbaterile închise, în urma discutării acelei cereri, și ast-fel bine s'a pronunțat atât asupra cererii de martori cât și asupra fondului pretențiunii, fără de a mai deschide din nou desbaterile asupra acelei pretențiuni, (art. 100 și 103 Pr. civilă);

Că prin urmare sunt nefondate toate motivele de casare.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI DOROHIOU

Audiența de la 23 Martie 1905

Președenția D-lui D. DANGU, Președinte

Sentința No. 575

Recurs. -- Carte de judecată venită în recurs la tribunal. — Ne propunerea păcei părților. — Casare. — (Art. 89 din legea jud. de pace din 1896).

Judecătorul de pace este obligat ca, înainte de a pronunța hotărârea, să propue părților pacea, și neîndeplinirea acestei obligațiuni atrage casarea cărței de judecată.

Tribunalul,

Asupra primului motiv: violare de lege, prin faptul că judecătorul de ocol n'a propus pacea;

Având în vedere că, conform art. 89 din legea pentru jud. de pace, judecătorul este obligat ca înainte de a pronunța hotărârea să propue părților pacea; că, în specie, judecătorul de ocol neconformându-se acestui text, a violat legea și, deci, hotărârea ce a dat este casabilă; că întru cât primul motiv este întemeiat, tribunalul, fără a se mai ocupa de al doilea motiv, urmează a admite recursul în principiu;

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile d-lui Substituit de Procuror, admite în principiu recursul și casează (1).

(ss) D. Dancu, Eug. Lupașcu, I. Cuparencu.

Observație. — Jurisprudența și doctrina sunt împărțite asupra acestei chestiuni. Veđi în sensul judecat de Trib. Dorohoiu: Trib. Iași și Fălciu, *Dreptul* din 1885, No. 2; *Curierul Judiciar* din 1896, No. 8; D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. VII, p. 507, nota 2; C. Botez, *Codicele de ședință al judecătorului de pace*, p. 74, 354 și 441. — *Contra*: Cas. rom. Bulet. 1888, p. 940; Ș. Scriban, *Curierul Judiciar*, din 1902, No. 70.

S'a decis că obligația impusă judecătorului de pace de a încerca să împace părțile, nu este im-

pusă de cât în materie civilă, nu însă și în materie penală, în privința faptelor pentru care, prin excepții, legiuitorul a admis, prin art. 76 L. Jud. de pace că acțiunea părților se poate stinge prin împăcarea părților. Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1902, No. 70 (cu nota d-lui Scriban). — *Contra*: C. Botez, *op. cit.*, p. 439. (N.R.)

Resumat de jurisprudență străină în materie de drept civil

Trib. civil din Lyon, 23 Februar 1905

Administrație legală.—Divorț.—Copii minori.— (Art. 302 și 389 C. fr.; 282, 343 C. rom.).

Soțul căruia a fost incredințat copiii și care a dobândit divorțul în folosul său, are administrația legală a bunurilor acestor copii.

În consecință, mama în folosul căreia a fost pronunțat divorțul, și căreia a fost incredințat copiii săi minori, este în drept a cere, în numele unuia din ei, să fie autorizată a contracta un împrumut ipotecar menit a plăti reparațiile indispensabile făcute la imobilul care este proprietatea personală a acestui copil.

(Din *Pand. Périod.* 1905. 2. p. 88).

Observație. — Administrația legală, despre care legea pe ne drept se ocupă la titlul tutelei (art. 343), este mai mult o consecință a puterii părintești, de cât o consecință a tutelei. De aceea, Codul Calimach, Codul austriac, Codul italian și alte legislațiuni străine se ocupă despre ea în capitolul privitor la puterea părintească, iar nu în acel privitor la tutelă.

Administrația legală poate fi defenită: dreptul ce legea conferă tatălui de a gera, în timpul căsătoriei, bunurile personale ale copiilor săi minori.

Nu mai încape nici-o îndoială că, în timpul procesului de divorț, administrația legală aparține tot tatălui, pentru-că în acest timp căsătoria subsistă.

Ce trebuie să decidem însă în urma pronunțării divorțului? Un punct este cert și anume: că administrația legală subsistă, pentru-că tutela nu se deschide prin pronunțarea divorțului, ci numai prin moartea unuia din soți (art. 344). Unde însă chestiunea devine mai grea este asupra punctului de a se ști cine exercită, în specie, administrația legală.

După un sistem, admis prin sentința tribun. din Lyon ce publicăm astăzi, administrația legală ar aparține soțului care a dobândit divorțul și căruia copiii au fost incredințat conform art. 282 din Codul civil. (Veđi în acest sens, T. Huc, II, 426; Baudry, I, 752; Baudry et Ché-

(1) Celelalte puncte nu s'au mai reprodus, fiind fără importanță pentru jurisprudență.

naux, *Personnes*, III, 273; Goirand, *Divorce*, p. 199; Poulle, *Idem*, p. 341; Coulon, Faivre et Jacob, *Manuel formul. du divorce*, p. 380 urm., ed. a 3-a; Curet, *Code du divorce*, 295; Massé-Vergé, I, § 148, p. 271, text și nota 12; Aubry et Rau, I, § 123, p. 787, text și nota 47 *quater* (ed. a 5-a); Trib. Courtrai, *Pas. belge*, 1897. 3. 341 și Sirey, 99. 4. 16. Cpr. Trib. și C. Paris, Sirey, 88. 2. 217 (cu nota lui Labbé); *Pand. Périod.* 93. 2. 215, etc.).

După un alt sistem însă, pe care îl credem mult mai juridic, numai tatăl exercită puterea părintească, cu toate atributele ei, chiar dacă, în urma pronunțării divorțului, copilul a fost încredințat mamei sau unei a treia persoane, căci de și art. 327 dispune că tatăl exercită această putere în timpul căsătoriei, totuși aceste cuvinte însemnează, în spiritul legii, că el are puterea părintească *toată viața sa*.

«Considerând, dice foarte bine Curtea din București (13 Decembre 1897) că, pe cât timp tatăl se află încă în viață, el singur exercită puterea părintească și, în consecință, administrează averea copiilor săi minori și îi reprezintă în justiție; că, prin faptul divorțului intervenit între părinți, puterea părintească nu încetează de a fi exercitată, exclusiv de tată, conform art. 327 C. civ., și nu trece la acela dintre soți căruia s'a încredințat îngrijirea copilului, nici se împarte între amândoi părinți, de oare-ce puterea părintească nu este un atribut al puterii maritale, ci un drept decurgând din faptul paternității, căruia divorțul nu poate să-i aducă nici o știrbire și care durează cât și viața tatălui, afară de ca-surile anume prevăzute de lege: interdicție și absență declarată; considerând că, de și art. 327 din Codul civil prevede că, în timpul căsătoriei, tatăl singur exercită puterea părintească, nu rezultă însă că, o dată cu desfacerea căsătoriei prin ori-ce mijloc, încetează și exercițiul acelei puteri pentru tată, de oare-ce este evident că legiuitorul nu a avut în vedere de cât desfacerea căsătoriei prin moarte, după cum se învederează și mai mult prin textul art. 328; considerând că puterea părintească și, în special, administrarea averii minorului și, reprezentarea lui în justiție constituie un mandat, pe care legea îl dă tatălui în momentul nașterii copilului, mandat care nu poate înceta de cât tot în virtutea unei dispoziții formale a legii, și legea nu edictează o asemenea măsură de cât în cazul de interdicție sau de absență declarată a tatălui, singurele împrejurări în care puterea părintească, neputând fi exercitată de acel în drept, trece la mamă, tatăl fiind încă în viață; considerând că nu se poate susține că, prin faptul punerii unui copil sub în-

grijirea mamei, aceasta din urmă ar dobîndi în același timp și puterea părintească, de oare-ce aceasta nu rezultă din nici un text de lege precis și de oare-ce nu există nici o rațiune pentru a se considera puterea părintească legată de faptul creșterii copiilor care, de alt-fel, poate fi încredințată de tribunal chiar unei persoane străine; considerând că un asemenea raționament ne-ar conduce la consecința că, în acest caz, puterea părintească să se exercite de o persoană străină, de și amîndoi părinți ai copilului ar fi încă în viață, ceea-ce ar fi cu totul absurd, etc.» (1). (*Curierul Judiciar* din 1898, No. 12). Cpr. Trib., Paris și Louvain, D. P. 77. 3. 92 și *Belgique judiciaire* din 1878, p. 11. Tot în acest sens se pronunță și o parte însemnată din doctrină. Veđi Carpentier, *Tr. théorique et pratique du divorce*, I, 391; Vraye et Gode, *Divorce*, II, 755 (ed. a 2-a); Fermont, *Divorce*, 892 *in fine*; Planiol, I, 1282 (ed. a 3-a) și III, 673 (ed. a 2-a); Demolombe, IV. 511, 512; Massol, *Sépar. de corps*, p. 380 (ed. a 2-a) (2); Répert. Sirey, v^o *Administr. légale*. 133 și *Divorce*, 4110; Laurent, III, 294, 352, Beudant, II, 753, 754, p. 399, etc.

Nu putem, deci, admite soluția dată de tribunalul din Lyon prin sentința de mai sus.

D. Alexandresco

(1) «Delegarea puterii părintești unei a treia persoane ar fi ceva ne mai auzit în drept, dice foarte bine Laurent (III, 294).

(2) Acest autor (Massol) nu conferă tatălui administrația legală de cât atunci când el are folosința legală (p. 383, 384), distincțiune care trebuie respinsă. Cpr. Laurent, II, 352.

IN F O R M A T I E

Anunțăm cu plăcere că, în numărul viitor, vom publica interesantul discurs ce Directorul nostru d-l D. Alexandresco a rostit în Senat, cu ocazia discuției asupra legii care introduce «Contenciosul Administrativ».

* * *

A apărut Colecțiunea de legi financiare, adnotate cu jurisprudența până la zi a Inaltei Curți de casație, lucrare datorită d-lui G. Bădulescu, Prim-grefier la Inalta Curte de casație. Prețul unui exemplar coprinzând 46 coale tipar, este de lei 6 pe hârtie obișnuită și lei 7 pe hârtie velină. Pentru cele legate în pânză se adaugă lei 1.50, iar în piele elegant și cu numele cumpărătorului lei 2.50. Comandele se primesc la autor și la Redacția acestui ziar, București, Calea Rahovei 5, de unde se expediază contra valoare: mandat poștal sau ramburs. Porto privește pe cumpărător.

* * *

A apărut, în editura «Curierului Judiciar»: *Studiu de procedură civilă: Executarea silită asupra imobilelor*, format 8° având 684 pagini, de d-l

NICOLAE LUCA

Fost magistrat, avocat

CU O PREFAȚĂ

de

D. ALEXANDRESCO

De vânzare numai la Redacția «Curierul Judiciar» 5 Calea Rahovei 5, București. Prețul 7 lei broșat; 8.50 legat în pânză peste tot și 9.50 legat în piele încotór, elegant pentru bibliotecă. Numele fie-cărui cumpărător se va imprima *gratis*, cu litere de aur, pe cotorul volumului ce va cumpăra.